

Erf op lage zandgrond

Strakke, rechte lijnen in weelderige bloementuin

De tuinbezitters wilden een soort cottagetuin bij hun boerderij. Die bloementuin kwam er. Aan de zijkant van het huis, waar eens de moestuin lag. De rest van het erf ademt eenvoud. Want een boerenerf is niet bedacht, maar ontstaan.

Tekst Wendy Bakker / Beeld Gerdien de Nooy

Een deel van de lengte-as gemaakt van Duitse kleiklinkers (waalmaat) die de voorzijde van het perceel met de achterzijde verbindt. Voor de schuren is de as verdiept aangelegd vanwege de lageregelegen deuren. Het pad loopt door tot aan de schapenweide. De hekken die toegang geven tot de schapenweide zorgen ervoor dat de lijn visueel wordt voortgezet. De strakgeschoren hagen versterken dit. Aan de rand van het erfplein staat een kweepeer.

Onder aan de dijk, op de grens van het slagenlandschap van de Eempolder en de Utrechtse Heuvelrug, staat een volledig opgeknapte woonboerderij met bijgebouwen uit 1877. Het perceel er omheen is ontworpen en ingericht door ontwerper Marc van der Zwet en beplantingsdeskundige Charlotte Korthals Altes van Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten in Utrecht.

In 2002 vroegen de bewoners aan Van der Zwet het boerenerf vorm te geven. Hij had al eerder een tuin ontworpen bij hun vorige woning in het Gooi. Een tuin met buxushagen, veel bloemen en hortensia's. Dit wilden ze weer. Het resultaat werd echter heel anders. Want, zo overtuigde de ontwerper hen, een karakteristiek boerenerf in het open polderlandschap van de Eem met zijn lange, evenwijdige percelen vraagt om eenvoud in lijnvoering en materiaalgebruik. Een boerenerf ontstond vanuit de functies die het had; het werd niet bedacht. „Als je daarbij bestaande elementen als gegeven cadeautjes in het ontwerp meeneemt, de bruine beuken, de eik, de oude fruitbomen, het kippenhok en de hooimijt, dan hoef je zelf niet zoveel toe te voegen om een mooie tuin te maken”, vinden Van der Zwet en Korthals Altes. Om de opdrachtgevers toch in hun wensen tegemoet te komen, kreeg de woonboerderij rondom een plint van heesters en vaste planten. Ook tekenden de ontwerpers een bloementuin op de

plek waar voorheen een moestuin lag. Van het vroege voorjaar tot in de herfst maken de eigenaren gebruik van deze beschutte en zonnige tuin, om te ontspannen, te eten en vrienden en familie te ontvangen.

Scheef op de kavel

Alle boerderijen en schuren langs de dijk liggen dicht naast elkaar op lange smalle oost-west georiënteerde kavels. De dijk beschermde de boeren eeuwenlang tegen de jaarlijkse overstromingen in de Eemdelta. In het droge seizoen werden de kavels aan de overzijde van de dijk als hooiland of weidegrond gebruikt. Nu is het kleinschalige boerderijenlint een gewilde woonlocatie en heeft het merendeel van de boerenerven zijn agrarische functie verloren.

De gebouwen, waaronder de woonboerderij, een hoge wagenschuur en een varkensschuur, liggen ietwat scheef op het perceel. De compositie van lijnen is op de richting van deze gebouwen gebaseerd. De lengte-as loopt aan de zuidzijde van de woonboerderij langs de wagen- en varkensschuur, het erfplein, door de schapenweide tot aan het bostrook aan het einde van de tuin. Met de as, waarmee verwezen wordt naar de lange slagen van de Eempolder, is een verbinding gelegd tussen de voorkant en de achterkant van de kavel. Maar het geeft eveneens de overgang weer

Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten bv

Vestigingsplaats Utrecht
 Ontwerper Marc van der Zwet
 Beplantingsdeskundige Charlotte Korthals Altes
 Aantal medewerkers Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten, Copijn Realisatie en Copijn Boomspecialisten gezamenlijk 60 medewerkers, waarvan 20 ontwerpers/tuin- en landschapsarchitecten
 Werkgebied Nederland en internationaal
 Type opdrachten Particuliere tuin, daktuin, geveltuin, binnentuin, openbare ruimte, landgoed, begraafplaats en landschappelijke inrichting

Aanleg en onderhoud boerenerf Copijn Realisatie bv in Utrecht

Marc van der Zwet en Charlotte Korthals Altes

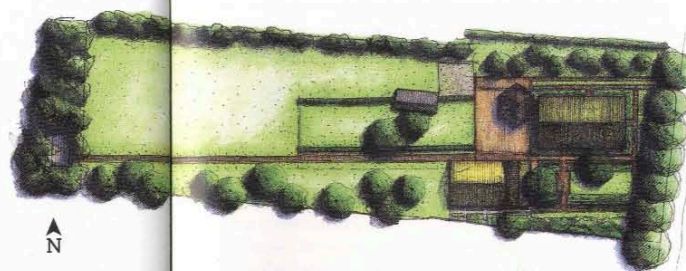
De hooimijt heeft de maat van het erfplein bepaald. Hierdoor is een grote, open ruimte ontstaan die heel praktisch wordt gebruikt. De eigenaren en hun kinderen stallen hun fietsen onder de hooimijt. En bij theatervoorstellingen in de schuur kunnen bezoekers de auto gemakkelijk parkeren. Tegen het huis aan ligt een plantvak - onderdeel van de bloemrijke plint rondom het huis - met onder meer *Miscanthus* en *Lavandula*.

Op de weide grazen schapen en geiten. Zij houden het gras kort en dat scheidt in onderhoud. De weide is afgegrensd met een Frans kastanjehout hek.

De siertuin is langwerpig met in het midden een gazon en aan beide zijden een border. De borders zijn tegen lage buxushagen aangelegd. In beide vakken zijn dezelfde plantensoorten in herhaling toegepast. Zo groeien daar onder meer *Persicaria amplexicaulis* 'Firedance', *Phlox paniculata*, *Thalictrum delavayi*, *Rudbeckia fulgida* 'Goldsturm', *Echinacea purpurea* 'Rubinstern' en *Anemone* × *hybrida* 'Elegans' en *A. tomentosa* 'Robustissima'. Links van het pad ligt een heesterborder met onderbeplanting: *Amelanchier lamarckii*, *Buddleja* 'Lochinch', *Hamamelis intermedia*-cultivars, rozencultivars en seringen bepalen daar het beeld.

Voor de hoge wagenschuur, onder de zomereik, ligt het terras omgeven door de bloemenborders. Hierdoor is een intieme zitplek ontstaan die door de eigenaren veelvuldig gebruikt wordt. Schaduwminnende bladplanten als *Hosta* en varens (onder de eik) staan hier naast bloeiërs als *Phlox*, *Aster*, *Persicaria* en *Thalictrum* (aan de rand).

Langs de dijk in de voortuin staan tien monumentale bruine beuken. Om het huis heen is een plint van beplanting aangelegd. In het gevelvak (oostzijde) staan *Hydrangea macrophylla* 'Mme Emile Mouillière', *Pachysandra terminalis*, wintergroene varens, *Alchemilla mollis*, *Anemone* (x) 'Honorine Jobert' en voorjaarsbollen. Aan de noordzijde (kant oprit) komen de hortensia en anemonen terug, maar Korthals Altes koos hier voor de cultivars *H. macrophylla* 'Lanarth White' en *A. x hybrida* 'Ouverture'. *Aucuba japonica* en *Hedera colchica* 'Arborescens' en *Pachysandra terminalis* zorgen voor het wintergroene beeld.

van het rivierenlandschap met zijn rijke kleigrond naar het Gooi met zijn arme zandgronden.

Aan de noordzijde van het hoofdbouwwerk loopt een 'karrenspoor' van klinkers met een middenberm van gras vanaf de dijk naar het erfplein achter het gebouw. Een derde pad ligt parallel aan de hoofdassen in de siertuin. Dwarspaden verbinden de lengte-assen waardoor een eenvoudig vlakkenpatroon en een logische routing op het perceel ontstaat.

Erfkarakteristieken

De achtertuin straalt een heel andere sfeer uit dan de voor- en zijtuin. De siertuin is intiem en weelderig in beplanting, de achterzijde kenmerkt zich door openheid en soberheid. Direct tegen de woonboerderij aan ligt het erfplein met de wagen- en varkensschuur. Hier vonden van oudsher de meeste activiteiten plaats. De schaal van het erfplein is bepaald door de grootte van de hooimijt. „Hierdoor ontstaat een maat die niet refereert aan een normale tuin, maar aan die van een boeren erf”, legt Marc van der Zwet uit. Het is een open, bestrate ruimte die heel

goed van pas komt bij theatervoorstellingen die in de varkensschuur worden georganiseerd. De bezoekers kunnen dan gemakkelijk hun auto op het plein parkeren. Onder de hooimijt worden de fietsen gestald.

Grenzend aan het achtererf ligt de speelweide, aan drie zijden omgeven door een beukenhaag. Het oude kippenhok en twee oude, knoestige appelbomen zijn hier behouden en geven karakter aan de plek.

De schapenweide aan de westzijde is een verwijzing naar het boerenland. Schapen en geiten houden het gras kort en beperken hiermee het onderhoud. Op een deel van de weide, achter de varkensschuur, is een boomgaard aangelegd. Hier zijn kersen en notenbomen aangeplant. Omdat de grond daar nat is zijn de kersenbomen iets verhoogd geplaatst. Een transparant hek biedt zicht op het naastgelegen boeren erf waar paarden grazen.

Het einde van perceel wordt gemarkeerd door een strook met eikenbomen en heesters, een rustige plek om je even terug te trekken.

